

**„Průzkum pražské mykoflóry zaměřený na vzácnější a ohrožené druhy makromycetů,
vč. inventarizace ve vybraných chráněných územích a zhodnocení mykoflóry
v Chuchelském háji“**

*** grant hlavního města Prahy, pro oblast životního prostředí 2011
ke dni 31. prosince 2012**

řešitel Česká mykologická společnost /ČMS/

ČMS si stanovila dlouhodobý cíl: sledovat biodiverzitu hub Prahy od roku 1997. V tomto výzkumu její členové pokračovali i v roce 2012. Sledovány přitom jsou tzv. makromycety, tj. houby, které tvoří okem viditelné plodnice (2 mm a více).

Houby jsou nedílnou součástí veškerých biotopů a rostou prakticky na všech místech, a to i tam, kde by je laická veřejnost naprosto neočekávala. Je možné je nalézt nejen v přirozených lesních společenstvech, ale také v parcích v samém centru města, na sídlištích nebo na malých travnatých pásích podél cest. Území Prahy má s ohledem na širokou rozmanitost biotopů a podloží, relativně příznivé klima, přítomnost vodních toků (ploch) a do jisté míry i s ohledem na výškový profil, velký druhový potenciál, který byl potvrzen předchozími výzkumy ČMS. Jen za období 2004-2011 bylo určeno 1054 druhů, přičemž se odhaduje, že v Praze se vyskytuje cca 1500 druhů (v celé ČR cca 5000). Za negativní vliv snižující biodiverzitu i množství hub lze samozřejmě považovat znečištění města (v Praze se až na výjimky nevyskytují ekologicky citlivé druhy hub), další rozvoj zástavby města a na některých lokalitách i způsoby hospodaření. Činnost člověka ale paradoxně má vliv na některé jiné druhy, které jeho přítomnost vyžadují či se zde mohou vyskytnout v důsledku jeho činnosti.

Na růst hub v daném období mají největší vliv 3 faktory: voda, teplota a vítr. S ohledem na klimatické podmínky, nepravidelnou fruktifikaci plodnic hub a další faktory je žádoucí, aby výzkum na sledovaných lokalitách probíhal několik let. V případě vyhodnocování vývoje pak samozřejmě i opakovaně (ČMS v roce 2012 vstoupila do třetího takového cyklu, navazujícího na období 1997-2003 a 2004-2011). Hlavním zdrojem dat jsou cílené exkurze. Dalšími důležitými zdroji dat jsou podchycené nálezy z poradny a z pražských přednášek /Poznámka: o výzkumu pražské mykoflóry se uskutečnily v roce 2012 tři přednášky, které považujeme za důležitý výstup projektu mající osvětovou funkci i funkci zpětné vazby přispěvatelům údajů./

Šťavnatka hnědobílá - *Hygrophorus latitabundus*
Chuchelský háj - 21.10.2011 - foto M. Mikšík

Ryzec modřínový - *Lactarius pomninsis*
Chuchelský háj - 21.10.2012 - foto M. Mikšík

Celkem bylo v roce 2012 zaznamenáno 1133 nálezů (položek) a z nich určeno 402 druhů (taxonů). Neopakoval se tak nadprůměrný rok 2010 ani průměrný rok 2011. Nepříznivý vliv na celou sezónu měly zejména extrémní únorové mrazy a letní nadprůměrné sucho, které se na růstu hub projevilo zejména v srpnu.

Součástí vyhodnocení zjištěných druhů hub je upozornění na chráněné druhy hub, a to druhy zákonem chráněné, resp. uvedené ve vyhlášce č. 395/1992 Sb., a druhy uvedené v Červeném seznamu hub (makromycetů) ČR, podle kterého můžeme více zjištěných druhů přesněji ochrannářsky klasifikovat a zejména zhodnotit jednotlivé lokality z hlediska důvodů jejich cennosti a případné ochrany. Níže uvedené údaje se vztahují pouze k roku 2012.

Zvláště chráněné druhy dle vyhlášky č. 395/1992 Sb.:

Muchomůrka Vittadiniho – *Amanita vittadinii* a hřib královský – *Boletus regius* - **2 druhy.**

Muchomůrka Vittadiniho - *Amanita vittadinii*
Bráník - 21.7.2012 - foto M. Mikšík

Druhy uvedené v Červeném seznamu hub (makromycetů) ČR (2006):

Mísenka oranžová - *Aleuria aurantia*, muchomůrka Vittadiniho – *Amanita vittadinii*, hřib pružný – *Aureoboletus gentilis*, hřib bronzový – *Boletus aereus*, hřib přivěskatý – *Boletus appendiculatus*, hřib skvrnitý – *Boletus depilatus*, hřib plavý – *Boletus impolitus*, hřib královský – *Boletus regius*, hřib nachový – *Boletus rhodoxanthus*, hřib satan – *Boletus satanas*, hřib podhorský – *Boletus subappendiculatus*, oranžovka větvenovýtrusá - *Byssonectria fusispora*, kyjovečka krásná – *Clavulinopsis laeticolor*, pavučinec šedomodravý – *Cortinarius dionysae**, pavučinec zlatonohý – *Cortinarius elegantissimus**, pavučinec žlutolupenný – *Cortinarius xanthophyllus**, čirůvečka klínolupenná – *Dermoloma cuneifolium*, kržatka ostnitá – *Flammulaster muricatus*, lošákovec kruhatý – *Hydnellum cf. concrescens**, šřavnatka hnědobílá - *Hygrophorus latitabundus**, vláknice Bresadolova – *Inocybe bresadolae*, ryzec ostrý – *Lactarius acris*, ryzec lososový – *Lactarius salmonicolor*, ryzec krvomléčný – *Lactarius sanguifluus**, ryzec kruhatý – *Lactarius zonarius*, kozák dubový – *Leccinum crocipodium*, lysohlávka zářivá – *Leratiomyces laetissimus**, tmavobělka bradavčitá – *Melanoleuca verrucipes*, hlíva hnízdovitá – *Phyllostopsis nidulans*, štítovka stinná – *Pluteus umbrosus*, choroš oříš – *Polyporus umbrellatus*, lysohlávka česká – *Psilocybe bohemica*, kuřátka lososová – *Ramaria subbotrytis*, holubinka skvrnitá – *Russula maculata*, holubinka Raoultova – *Russula raoultii*, klouzek Tridentský – *Suillus tridentinus*, čirůvka černošupinatá – *Tricholoma atrosquamosum**, čirůvka růžovotfěnná – *Tricholoma basirubens*, čirůvka prstencová – *Tricholoma batschii**, čirůvka kroužkatá – *Tricholoma cingulatum*, čirůvka růžovolupenná – *Tricholoma orirubens**, čirůvka modřínová – *Tricholoma psammopus*, čirůvka šupinkatá – *Tricholoma squarulosum**, čirůvka opálená – *Tricholoma ustaloides** a zvoneček pohárkovitý – *Urnula craterium* - **celkem 45 druhů.**

//Poznámka: Druhy označené (*) nebyly v období 2004-2011 z Prahy zaznamenány, některé z nich jsou dokonce pravděpodobně prvonálezy pro území hlavního města.//

Lysohlávka zářivá - *Leratiomyces laetissimus*
 Spořilov - 26.9.2012 - foto J. Borovička

Čirůvka oranžová - *Tricholoma aurantium*
 Chuchelský háj - 21.10.2012 - foto M. Mikšík

Pavučinec žlutolupenný - *Cortinarius xanthophyllus*
 Chuchelský háj - 17.10.2012 - foto M. Mikšík

Vláknice Bresadolova - *Inocybe bresadolae*
 Chuchelský háj - 21.10.2012 - foto M. Mikšík

Z nebezpečných jedovatých hub byly nalezeny:

Muchomůrka zelená – *Amanita phalloides* (smrtelně jedovatá houba byla nalezena v Chuchelském háji, Klánovickém lese, na Točné a Kamýku), muchomůrka tygrovaná – *Amanita pantherina*, hřib satan – *Boletus satanas*, strmělka listomilná – *Clitocybe phyllophilla*, třepenitka svazčitá – *Hypholoma fasciculare*, čepičatka jehličnanová – *Galerina marginata*, helmovka narůžovělá – *Mycena rosea* a různé vláknice – *Inocybe*. Z dalších jedovatých hub pak velmi běžná pečárka zápašná – *Agaricus xanthodermus* a naopak méně častá bedla zahradní (česká) – *Chlorophyllum brunneum*.

Bližší sledování lokality v roce 2012

PR Chuchelský háj

Lokalita je dlouhodobě mykologicky sledována. V roce 2012 se ČMS podrobněji zaměřila zejména na tuto lokalitu a bylo provedeno její celkové vyhodnocení za období 2004-2012. Vyhodnocováno bylo území mezi Velkou Chuchlí, Malou Chuchlí a Slivencem, zahrnující mj. dvě přírodní rezervace - PR Homolka a PR Chuchelský háj. Rovněž bylo ale vytipováno několik mykologicky zajímavých ploch mimo tyto rezervace, z nichž některé jsou velmi význačné nadprůměrnou koncentrací vzácných a význačných druhů hub uvedených v červeném seznamu. Na celém sledovaném území bylo nalezeno a určeno 434 druhů (taxonů) hub, z toho 199 mykorrhizních a 128 lignikolních druhů. Na území byly zaznamenány 4 zákonem chráněné druhy

(hřib Fechtnerův - *Boletus fechtnerii*, hřib královský - *Boletus regius*, lanýž letní - *Tuber aestivum*, kukmák dřevní - *Volvariella caesiotincta*), 62 druhů z červeného seznamu a dále např. lišák bílý - *Hydnum albidum* (jedná se o prvonález z české republiky a jedinou dosud známou naší lokalitu tohoto druhu). V PR Homolka bylo zaznamenáno 235 taxonů, z toho 124 mykorhizních a 57 lignikolních druhů, 2 zákonem chráněné druhy a 34 druhů z červeného seznamu. V PR Chuchelský háj bylo zaznamenáno 125 taxonů, z toho 47 mykorhizních a 41 lignikolních druhů a 16 druhů z červeného seznamu. Mimo rezervace pak bylo zaznamenáno 356 taxonů, z toho 162 mykorhizních a 110 lignikolních druhů, 2 zákonem chráněné druhy a 41 druhů z červeného seznamu.

Hřib plavý - *Boletus impolitus*
Chuchelský háj - 21.10.2012 - foto M. Mikšík

Klouzek Tridentský - *Suillus tridentinus*
Chuchelský háj - 21.10.2012 - foto M. Mikšík

Čirůvka oranžová - *Tricholoma aurantium*
Chuchelský háj - 21.10.2012 - foto M. Mikšík

Chřapáč kadeřavý - *Helvella crispa*
Chuchelský háj - 21.10.2012 - foto M. Mikšík

Komplex Klánovického lesa (zahrnující PP Prameniště Blatovského potoka)

Lokalita je dlouhodobě sledována J. Landou. Téměř každodenní sledování obdobné jako v minulých letech však nebylo efektivní, a to s ohledem na nerůst hub po většinu sezony. Houby zde začaly růst více až koncem října, kdy byla podchycena např. vzácná holubinka Raoultova – *Russula raoultii*, pavučinec odchýlný – *Cortinarius anomalus* a ryzec nasládlý – *Lactarius subdulcis*.

Údolí Divoké Šárky

Na tuto lokalitu byla podniknuta cílená velká exkurze ČMS, v rámci které byly nalezeny mj. tři červenoseznamové druhy hub: kyjovečka krásná – *Clavulinopsis laeticolor* (druhá recentní lokalita v Praze), čirůvečka klínolupenná – *Dermoloma cuneifolium* (jedná se dokonce o pravděpodobně první nález na území Prahy) a čirůvka modřínová – *Tricholoma psammopus*. Z dalších zajímavých

mykorhizních druhů byly nalezeny vzácnější pavučinec hajní – *Cortinarius nemorensis* a živě fialově zbarvený pavučinec tančící – *Cortinarius terpsichores* (známý více pouze z Českého krasu či Mladoboleslavska), ryzec palčivý – *Lactarius pyrogalus* a holubinka unylá – *Russula versicolor*. Ze saprotrofních druhů zde byla zaznamenána po rybách páchnoucí cystidovka rybovonná – *Macrocystidia cucumis* a v trávnicích a na pastvinách rostoucí helmovka žlutobílá – *Mycena flavoalba*.

PP Milíčovský les

Na lokalitu se plánujeme zaměřit více v letech 2013-2014 (v souladu s upřesněním z MHMP). Již však v roce 2012 zde byla zaznamenána hlíva hnízdovitá – *Phyllostopsis nidulans* (a to v lednu a říjnu, druh uvedený v červeném seznamu hub), vatovec obrovský – *Langermannia gigantea* a ouško kornoutovité – *Otidea onotica*.

Uhříněves

V Praze Uhříněvsi v parcích mezi zástavbou rostlo v roce 2012 velmi málo plodnic hub (v PP Obora v Uhříněvsi byla situace dokonce ještě horší). O to více mimořádným nálezem je pak sběr čirůvky prstencové – *Tricholoma batschii*, rostoucí pod borovicí na místě, které je pravidelně sledována od roku 1997 J. Burelem, a kde se dosud tato čirůvka nikdy nevyskytla. S ostatních nálezů mykorhizních hub vyzdvihujeme holubinku Quéletovu – *Russula queletii*, holubinku krvavou – *Russula sangunaria*, ryzec kroužkatý – *Lactarius circellatus* a klouzek žíhaný – *Suillus collinitus* (tento druh však zde roste naopak pravidelně). Ze saprotrofních druhů nebyl nalezen žádný zajímavý druh, snad s výjimkou helmovky ovocné – *Mycena aetites* a sametovky Singerovi – *Conocybe singeri*.

Čirůvka prstencová - *Tricholoma batschii*
Uhříněves - 4.11.2012 - foto J. Burel

Ryzec smrkový - *Lactarius deterrimus*
Uhříněves - 4.11.2012 - foto J. Burel

Závěr

Průzkum růstu velkých hub v Praze členy České mykologické společnosti pokračoval i v roce 2012. Bylo sledováno v rámci možností celé území Prahy, zahrnující nejen chráněná území. Růst hub v roce 2012 byl ovlivněn nepříznivým klimatem (zejména v únoru a srpnu), který se odrazil v množství i diverzitě hub. Přesto byly zaznamenány i nové druhy pro Prahu, z těch nejvzácnějších z červeného seznamu hub např. lysohlávka zářivá – *Leratiomyces laetissimus*, ryzec krvomléčný – *Lactarius sanguifluus* či šťavnatka hnědobílá - *Hygrophorus latitabundus*.

V roce 2012 byly nalezeny 2 zvláště chráněné druhy dle vyhlášky č. 395/1992 Sb. (muchomůrka Vittadiniho – *Amanita vittadinii*, a hřib královský – *Boletus regius*) a 45 druhů uvedených v Červeném seznamu hub (makromycetů) ČR. Celkem bylo zaznamenáno 1133 nálezových položek a určeno 402 druhů (taxonů).

ČMS v roce 2012 podrobněji sledovala Chuchelský háj a provedla celkové vyhodnocení celého území, dvou přírodních rezervací, plochy mimo tyto rezervace (kde rovněž vytipovala a zhodnotila několik potenciálně významných lokalit z hlediska koncentrace druhů uvedených v červeném seznamu a jiných význačných druhů). Celá oblast je velmi významná z hlediska koncentrace mykorhizních druhů hub, a to zejména hřibovitých, muchomůrek, holubinek a ryzců, vlákníc a čirůvek. Celkový počet (i podíl) lignikolních druhů hub však naopak nedosahuje možného potenciálu. ČMS proto mj. doporučuje na vhodných vlhčích místech ponechávat mohutnější padlé kmeny.

Data z výzkumu pražských makromycetů mohou, kromě aktuálních ochranných účelů a využití managementem, sloužit i jako signální i historická informace pro různá použití. K dispozici jsou kromě zpracovatele také zadavateli tj. Magistrátu hlavního města Prahy, tak i pro ostatní zájemce v oblasti mykologie, případně i v oblastech souvisejících a navazujících jako je ekologie, lesní hospodaření a plánování v těchto odvětvích. V neposlední řadě je k dispozici Agentuře ochrany přírody a krajiny. Široká veřejnost (odborná i houbařsky zaměřená) je pak s údaji seznámena prostřednictvím Mykologického sborníku a zejména na pražských přednáškách.

Tento projekt byl realizován s finančním příspěvím Hlavního města Prahy.